

Kelko zemjow trjebamy?

**My pak čakamy na nowe njebjo
a na nowu zemju po jeho slubje,
w kotrymajž prawdosć bydli.**

2 Pětr 3,13

Doma w kuchni mojeho džěćatstwa wisaše plakat, na kotrymž steješe: „Smy sej zemju jenož wot swojich džěći požčili“. To njeje bibliska sada, ale indianska mudrosć. Takle znajmjeńša na plakaće steješe. Sym so jako džěćo přeco přez tutu sadu wjese-liš. Čujach so naraz chutnje wzaty a bohaty. Mi słuša něšto, štož sym swojimaj staršimaj požčili!

Mjeztym sym sam nan a bydlu na požčenej zemi. Časy su so změnil. Lochkomysl-nje a bjez wjele přemyslowanja wuměnjamy stare wěcy na nowe. Wuměnimy, štož wjace modže njewotpowěduje, a kupujemy město teho, štož je nowy trend. Smy zwučeni, zo stary handy kóžde por lět na

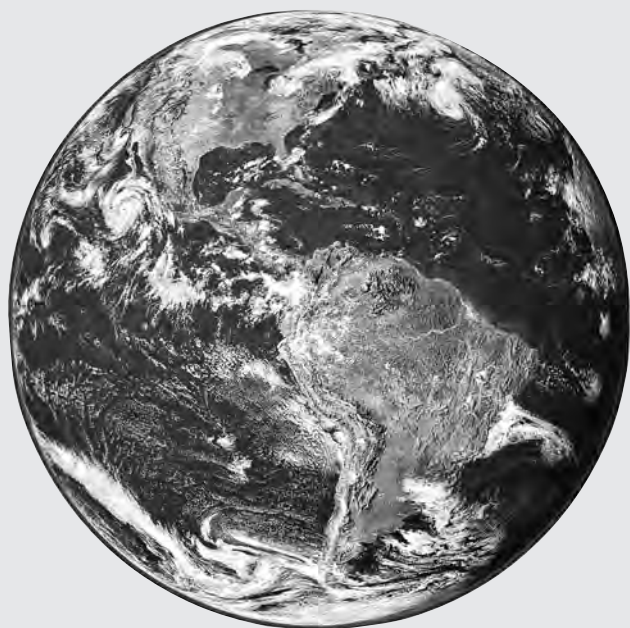
aktualny model wuměnjamy. Stare přećiwo nowemu. W mnohich wobłukach našeho žiwjenja je to cyle samozrozumliwe. Smy njeprějrecheni přetrjebarjo. Druhdy so prašam, hač móže so nam scyła hišće poradzić, našim džěćom zemju w žiwjenjahnódnym stawje wróćić abo hač njetrjebamy nowu zemju, dokelž smy nětčišu přetrjebali?

Na přěni pohlad klinči to wězo abstruznje. Zwotkel měli nowu zemju brać? Njemóžemy tola našu staru zemju prosće na nowu wuměnić a potom tam znowa započec! Tak znajmjeńša je naš wid. Biblija widzi to hinak. Pětr pisa: „My pak čakamy na nowe njebjo a na nowu zemju po jeho slubje, w kotrymajž prawdosć bydli.“ Stare přećiwo nowemu, to je recept Pětra. A kak derje to klinči. To stare přeć, to nowe sem – to je tola runje naš stil –, a to čím bóle, hdyž w nowym swěće sprawnosć knježi. To sej přeco skradžu přeju: Politisku stronu za

sprawnosć. Stronu, kotraž zastupuje sprawne wurunanje mjez chudymi a bohatymi, mužom a žonu, młodym a starym, čłowjekom a přirodu, gospodarstwom a towaršnosću, domoródnymi a připućowanymi, mobilitu a wobswětom, stworjenjom a stworićelom ... Tajku stronu za sprawnosć na wšěch runinach politiskeho jednanja, hnydom bych ju woliš.

Pětr nam tajku stronu njeslubi, ale tajki program. Wón slubi nam swět, w kotrymž sprawnosć knježi. Ale wón tež wě: To njeje tutón swět, kiž so k sprawnišemu swětej wuwija, ale trěbny je nowy swět, nowe njebjo a nowa zemja, w kotrymajž prawdosć bydli. Za tajkim swětom so mi styska. A doniž tón njeprěidže, tak dołho chcu so na to dopominać, zo smy sej naš swět – tak njedospoňny, kaž wón tež je – jenož wot swojich džěći požčili.

**dr. Robert Malink
farar w Rakecach**

Strowy spar – Boži dar

Lube džěci, zawěšće znajeće tutu situaciju: Staršej sćeletej was do łoža, wy pak docyła hišće spać nochćeće. Wjele radšo byšće sej hišće hrajkali abo čitali. Na druhim boku pak pytnjeće, zo sće tróšku mučny. Čehodla pak dyrbymy poprawom spać? Što so při tym w čěle stawa?

Hdyž spimy, so naše myški w čěle wotpinaja a krejny čisć woteběra. Tak móžemy so derje wot napinaceho dnja wočerstwic. W samsnym času započnje naš imunowy system z poľnej paru džětać a wobara so přeciwo chorosćam a infekcijam. Wodnjo je naše čělo z wjele druhimi činitosćemi zaběrane, tak zo imunowy system nima dosć měra, swój wobšěrny nadawk spjelnić. W sparje pak móžemy so lěpje wustrowić a wočerstwic. Naše mozy předžětaja w tutym času dožiwenja dnja. Wobrazy a začuća so do sonow spletu, na kotrež móžemy so druhdy rano dopominać. W sparje hdys a hdys chětro wjele dožiwjamy! We hłubokich fazach spara składuja mozy, štož smy wodnjo noweho nazhoni a nawuknyli. Wone wšitko rjaduja a z krótkodobneho do dołhodobneho pomjatka přesuwa. Tehodla je spar tež wažny

za wuknjenje w šuli. Tak móžemy sej wědu lěpje spomjatkować. Mozy so w nocy zdobom dale wuwijawa a so zwjazuja. Za tute cyłe procesy trjeba naše čělo dosć spara. Za šulske džěčo je to někak džesać hodžinow.

Što pak činić, hdyž njemóžemy wusnyć? Jedna móžnosć je čitać. Móžemy sami knihu čitać kaž Jank, sej wot někoho předčitać dać abo sluchohru poskać. Při tym so mozy změruja a naša fantazija hižo swět sonow přihotuje. Druhdy pomha tež měrna, změrowaca hudžba při wusnjenju. Někotre džěci spja rady, hdyž so mała swěca swěći. Potom njeje cyle čma, hdyž raz wotuća, a čuja so wěšćise. Su pak tež wječory, na kotrychž nam dožiwenja dnja z hłowy hić nochcedža. Přeco zaso kruža w našich myslach a njenamakamy měř. Potom je derje, hdyž někomu wo tym powědamy, snano maćeri abo nanej.

Tež z Bohom móžemy wječor w modlitwje rěčeć. Wón nam připostluha, hdyž jemu powědamy, što je so wodnjo rjaneho a mjenje rjaneho stało. Mamy tež rjane wječorne modlitwy, kotrež móžemy wužiwać. W džěcacych a młodžinskim spěwniku „Zernička“ namakamy scěhowacu:

Rjany dzeń so nachila, je wšak čas, hić do łoža. Mějach wjele wjesela, běch bjez stracha, njezboža. Wutrobnje so džakuju za wšu twoju dobrotu. Božo, strážuj nade mnu, zo džens w nocy měrnje spju. Hamjeń **Katja Meyerowa**

Někotre zwěrjata su w nocy aktiwne a wodnjo spja. Wone pómjje lěpje picu namakaja. Džewjeć tajkich zwěrjatow su so w pismikowym kašćiku schowali. Namakaće je?

P	DŽ	I	W	J	E	S	W	I	N	J	O
G	E	U	J	K	O	Ł	M	C	A	Ě	T
Š	Ó	C	E	T	DŽ	P	A	W	Y	Ž	A
U	N	Ń	L	U	Ć	I	K	S	W	O	H
B	J	E	K	D	M	J	U	K	Ć	E	Ł
U	W	Č	O	P	Y	C	N	U	K	O	T
T	Z	E	L	I	Š	K	A	S	G	H	R
Z	A	J	Ć	N	J	E	T	O	P	Y	R
M	Ě	R	K	W	Č	N	F	W	L	I	P
O	M	I	L	A	Ž	B	U	A	E	Č	Ó

Pokiwy

„Swjatok“ w Rakecach

W swojej knize „K brjoham nadžije“ pisa Trudla Malinkowa wo serbskich wupućowarjach do zamórskich krajow w 19. lěstotku. Tež w Rakecach je wobsah knihi hižo předstajila. Na wosadnym wječorku „Swjatok“ sobotu, 2. nowembra, w 17 hodž. budže wona nětko rozprawjeć, kak potomnicy wupućowarjow džensa swoje serbske herbstwo pěstuja. **Günter Holder**

Nazymski koncert

Njedzelu, 3. nowembra, w 16 hodž. wotměje so po pjeć lětach přestawki na in-

ciatiwu Bukečanskeje Bjesady a z podpěru wjesneho kulturu spěchowaceho towarstwa we „Wjesnej hospodže“ w Bukecach zaso nazymski koncert. Program wuhotuje chór Budyšin, kiž swjeći zdobom 60lětny jubilej swjeho wobstaća. Wot 15 hodž. syda kofej a tykanc. **Bukečanska Bjesada**

Čitanje w Hbjelsku

We wosadnej žurli na něhdyšej farje w Hbjelsku, Dorfstraße 1, čita Trudla Malinkowa pjatk, 15. nowembra, ze swojeje knihi „Ufer der Hoffnung“. Zarjadowanje wotměje so skladnostnje 170. rónčiny wulkeho wupućowanja Serbow pod nawodom fararja Jana Kiliana do Texasa w lěce 1854. Započatk je we 18.30 hodž. Čitanje wotměje so w rjedže „Domizniska stwa Wysoka Dubrawa“. **Gabriele Bürger**

Džěcacy projektowy chór

Za cyrkwinski dzeń 2025 w Husce planuje so projektowy chór za džěci. Tehodla přeprošujemy džěci wot 2. lětnika, kiž rady spěwaja, w tutym chórze sobu skutkować. Spěwaja so spěwy, kotrež su wot nabožneho tydzenja w Hainwalde znate. Z probami chcemy w januarje započec, a to přeco sobotu dopołdnja. Hudžbny nawod změje něhdyši kantor Danny Schmidt, kotryž je wjele lět serbske kemše w Michałskej cyrkwi přewodžał a wjacore džěcace hudžbne projekty w Michałskej wosadze nawjedował. Přizjewće so prošu hač do 15. decembra pod <mato.krygar@web.de>. Dokładne termíny a městnosć probow wozjewimy w januarje.

Serbske ewangelske towarstwo
Mato Krygař, předsyda

Měrcín Wirth w Budyšinje 70 lět

Tutón měsac swjeći Měrcín Wirth w Budyšinje-Třělanach swoje 70. narodny. 23. nowembra 1954 so na Njeswačidlskej farje Wirtheom dwójnikaj Madlena a Měrcín narodžišaj. Porod bě ćežki, tak zo mać nimale žiwjenje přisadži. Dwójnikaj wotrosčešaj ze staršimi bratrami Arnoštom, Pawołom a Handrijom w domje daloko připóznateho fararja a serbskeho superintendenta Gerharda Wirtha, kotrehož mandželska Hilžbjeta rodž. Křižanec so swěru wo džěci a dom staraše. Po zakónčenju šule w Njeswačidle nawukny Měrcín Wirth w Lutobču powołanje ratarskeho zamkarja. Po zložanju abituru 1974 w Budyšinje a wojserskej službje studowaše wot 1976 do 1980 w Berlinje na inženjera za ratarsku techniku. 1985 woženi so z hapytkarku Reginu Faskec z Wuježka pod Čornobohom. Bydlešaj ze staršimaj na bywšim Křižanec kuble na Čornobóskej w Třělanach. Jimaj narodžichu so džěci Benjamin, Maria a Sophia.

Po politiskim přewróće zhubi 1991 džěło w Lutobču, dokož so hižo telko ratarskich mašinow njereparowaše. Nowe džěło namaka jako zarjadnik w Serbskim instituće, w kotrymž měješe zamołwitosć za zarjadniske a financne naležnosće. Do serbskeje zjawnosće stupi Měrcín Wirth ze załoženjom Serbskeho ewangelskeho towarstwa w léce 1994 w Njeswačidle. Zwólniwje přewza zastojnstwo předsydy, kotrež wukonješe přez cylych 22 lět hač do 2016. Bórže zdoby sej dobre mjeno přez dostojne wustupowanje a dospołnu spušćomnosć we wšěch naležnosćach towarstwa. Posedženja předsydstwa běchu derje prihotowane a tehodla ženje předolho njetrjachu.

Z jeho džěławosće njech su tu jenož wjetše předewzaća naspomnjene. Organizowaše sobu cyrkwinske dny, přewodžeše wšelake publikaciske předewzaća towar-

Měrcín Wirth

Foto: Jürgen Maćij

stwa kaž zestajenje lekcionara 1997, wospjetne wudaće informaciskeho łopjena wo ewangelskich Serbach w serbskej, němskej a jendželskej rěči abo produkowanje cejdeji z Kilianowymi kěrlušemi 2011. Runje tak bě na wšitkich pomnikowych projektach towarstwa wobdžěleny, na přikład při wobnowjenju Lutheroweho pomnika we Wětrowje abo při restawraciji narownych pomnikow fararjow Lubjenskeho w Budyšinje, Wawera w Bukecach a Jokiša w Hbjelsku. Někotre razy jědžeše tež jako přewodnik na serbske nabožne tydženje z džěcimi sobu. Přez mnohe lěta podpěraše swojeho nana a bratra Handrija při organizaciji busowych wulětow na najwšelakorije městna w Českej, Pólskej a we Łužicy. W léce 2000 poradži so jemu, wudawačelstwo Pomhaj Bóh tak organizować, zo so Załožba za serbski lud wuznamnje na košćach wobdžěli.

Z tym pak njeje zdawna skutkowanje Měrcína Wirtha dowopisane. Wot časa přewróta wuhotuje kóžde lěto wjacore rańše „Stowa k dnjej“ w serbskim rozhló-

su. Lětdžesatki bě člon cyrkwinskeho předsječerstwa Michatskeje wosady w Budyšinje. Hač do džensnišeho zastupuje ju w Serbskim wosadnym zwjazku a spěwa w cyrkwinskim chórze sobu, hdžež stara so wo prawe wurjekowanje při nazwučowanju serbskich kěrlušow. Dale skutkuje jako lektor na serbskich kemšach. Někotre lěta běše předsyda Spěchowanskeho towarstwa Serbskeho gymnazija. Skutkowaše w załožbowej radže Załožby za serbski lud a w serbskim džětowym kruhu města Budyšina sobu. Někak lětdžesatk rjadowaše pjenježne naležnosće Maćicy Serbskeje. Mało wobkedžbowana je dotal jeho online-bibliografija časopisa Pomhaj Bóh, kotruž je wón za lětniki wot 1951 hač do džensnišeho zestajił. Z jeje pomocu namakaš spěšnje wšitke nastawki k wěstej wosobje, k podawkam a městnosćam, wo kotrychž je so w našim měsacniku pisało (<http://www.setpb.de/index.php/casopis/suche>).

Nimale zda so njemóžne, zo je Měrcín Wirth to wšo pódla powołanskeho džěta w Serbskim instituće zdokonał. A hišće ma so naspomnić, zo natwari sej swójba w léce 2002 nowy dom w Třělanach a zo Měrcín Wirth zahrodu wokoło chěže z lubosću a wjeselom wobhospodarja. Po lětdžesatkach njesprócnneho skutkowanja je wšelake džěta do młódšich rukow woteđa. Tola Serbske ewangelske towarstwo je jara džakowne, zo rjaduje dale pjenježne a tamne naležnosće.

Wulke rěče njeběchu a njejsu wašnje jubilara, ale dokładne, spuščomne a swědomite džěto, kiž wunjese dobre plody. Wuprajimy jemu zjawny džak za wšo wukonjane džěto a přejemy jemu wjele strowoty, dobru zhromadnosć w swójbje, we wosadze a mjez Serbami kaž tež Bože žohnowanje na dalšim žiwjenskim puću.

Jan Malink

Zběrka Helmuta Kurja dokumentowana

Wjac hač 50 zajimcow wšěch generacijow je so pónđzelu wječor, 30. septembra, we wjesnym kulturnym srjedzišću w Blunju na předstajenje dokumentacije serbskeje ludowědneje zběrki njeboh wjesnjana Helmuta Kurja zešlo. Jako braška, ludowy wumělc a posledni znajer Blunjanskeje serbskeje narěče bě sej Helmut Kurjo na łubi swojeho doma priwatny serbski muzej zarjadował. W nim wustaješe džěle serbskeje drasty, jutrowne jekja, domjacy nadobu a wšelake graty a nastroje ze wšědnego žiwjenja wjesneje ludnosće. Swěrný Serb a křesćan loni w měrcu zemřě.

Na iniciatiwu muzejownicy Andreje Pawlikoweje ze sekcije ludowěda Maćicy

Serbskeje je gymnaziastka Hanka Zahrodnik z Čiska w minjenych pjeć lětach fotowu dokumentaciju eksponatow w muzeju Helmuta Kurja zestajiła. Při tym je wobrazam dodała rukopisne wujasnjenja w němskej a w Blunjanskej serbskej narěči. Tuta dokumentacija, kotraž je sej wjele časa a prócy žadała, je so nětko z podpěru Sonje Hrjehorjoweje z projekta ZARI jako fotokniha w dwěmaj zwjazkomaj wudała. Cyłkownje je so džesać eksemplarow zhotowiło.

Wulki zajim na Blunjanskej knižnej premjerje wšak pokaza, zo budže bórže dalši nakład hódnotneje dokumentacije trěbny.

Trudla Malinkowa

Studentka Hanka Zahrodnik z Čiska předstaji swoju dokumentaciju muzealneje zběrki Helmuta Kurja. Foto: Ludwig Sachsa

Pišćeľe w cyrkwi w Serbinje před 120 lětami poswjećene

Ernst Bernard Malke jako mlody absolwent wučerskeho seminaru

Foto: zběrka Joan Zimmermann Ces

Njedzelu, 24. julija 1904, swjećeše Pawoška wosada w texaskim Serbinje swoje 50lětne wobstaće. Na jubilejnym dnju poswjećichu w cyrkwi pišćeľe firmy „Ed Pfeifer & Son“, kotraž so džensa hišće wužiwaja.

Dwě lěće prjedy, 1902, bě so wosada za nakup pišćelow rozsudžiła a za to něhdže tysac dolarow postajiła. Nadawk za nartwar instrumenta dósta pišćelotwarc w njedalokim Austinje, hłownym měsće stata Texas. Šěsć njedžel do jubileja nowina „Austin Statesman“ zdžěli, zo je firma „Ed Pfeifer & Son“ w swojjej džěfarni pišćeľe dozhotowiła a zo podaja so pišćelotwarcy nazajtra do Serbina, zo bychy instrument w tamnišej cyrkwi zatwarili.

Edward Pfeifer pochadžeše z Němskeje a bě sobustaw lutherskeje wosady St. Martin w Austinje, kotraž přisłušeše Texas-synodže. W lěće 1888 započa wón pišćeľe twarić. Cyłkownje móžeše jenož pjec zhotowić, dokelž zahe zemrě. Jedne instalowachu so 1905 w Cionskej lutherskej cyrkwi we Walburgu, kotraž měješe wjele serbskich wosadnych a přisłušeše Missouri-synodže. Pišćeľe w Serbinje su jedne z dweju hišće eksistowacych Pfeiferowych pišćelow a su najstarše, kiž su so na swojim originalnym městnje w lutherskej cyrkwi Missouri-synody w Texasu zachowali.

Pišćeľe poswjećichu na jubilejnym dnju popołdnu. Farar Lewis Gresens ze susodneje wosady Winchester předowaše wo psalmje 130. Wón wuzběhny, zo su pišćeľe „krasny hudźbny instrument ... přewo-džeć kěrľuše ke chwalbje Boha, [a zo] njeje lěpšeho a kmańšeho instrumenta za Božu službu hač pišćeľe“.

Powětr za pišćeľe klumpaše so nimale štyri lětdžesatki z ruku, doniž njemějachu w Serbinje milinu. Tehdy so elektriske čěrjenje za měchawu zatwari, ale hišće

džensa móže so powětr z ruku klumpać. Njedawno je Chet Garner, moderator telewizijnego wusylanja „The Daytripper“ (Dnjowy wulětnikar) Serbin a Giddings wopytał, zo by přinošk nahrenať. Serbinski organist Jack Wiederhold je jemu techniku klumpanja z ruku pokazať, na což Chet klumpaše a Jack hraješe.

W archiwje serbskeho muzeja w Serbinje chowa so foto Pfeiferowych pišćelow z dnja poswjećenja w lěće 1904. Gerhard Kilian, najstarši syn fararja Jana Kiliana, kotryž bě wot 1872 hač do swojeje smjerće 1916 wučer a kantor wosady, sedži při pišćelach. Nalěwo steji mlody muž, kiž džerži ručicu za klumpanje měchawy. Hač do njedawna njebě mjeno mlodźenca znate. Lětsa, 24. julija, k 120. róčnicy poswjećenja pišćelow, wozjewich někotre informacije a fota wo jubileju via facebook. Post so šěroko dale sćeľeše. Naposledk móžeše knjeni Joan Zimmermann Ces, wnučka mlodźenca, jeho identifikować

a sčěhowace biografiske informacije wo nim podać:

Ernst Bernard Malke narodži so 9. januara 1886 w Northrupje, Texas. Jako foto 1904 nasta, bě wón 18 lět stary a služeše Gerhardej Kilianej jako pomocnik w šuli a při pišćelach. Na poručenje Kiliana poda so potom na wučerski seminar w Addisonje, Illinois (džensa Concordia University Chicago). Po wukubłanju wučerješe 26 lět na třoch wšelakich wosadnych šulach w St. Louis, Missouri. 1917 woženi so z Němku Clara Adele Charlotte Salzmanna. Z mandželstwa wuńdže štyri džěci. Kážde druhe lěto dojdže sej swójba na wopyt do jeho domizny w Texasu. Jeho syn so hišće žiwje na to dopominaše, kak je wón jako hólčec w Serbinskej cyrkwi měchawu klumpať a jeho nan je na pišćelach hrať. Ernst Bernard Malke zemrě 17. awgusta 1937.

Jeremy Clifton, redaktor Nowinkarja, časopisa serbskeho towarstwa w Serbinje, z jendželšćiny T.M.

Kantor Gerhard Kilian (naprawo při pišćelach) a jeho pomocnik Ernst Bernard Malke 1904 při pišćelach w Pawoškeje cyrkwi w Serbinje

Foto: archiw TWHS

Telewizijny moderator Chet Garner (nalěwo) w rozmołwje z organistom Jackom Wiederholdom wo pišćelach w Serbinskej cyrkwi

Foto: Jeremy Clifton

W Hrodzišću serbskemu misionarej pomnik stajili

Na małym chěžkarstwje při Smoli w Hrodzišću bě so 1817 Jan Awgust Měrcink narodził. Jeho ródny dom tam hižo njesteji. Po pozdžišich wobsedźerjach je ležownosć džensa we wsy jako „Bareschs Garten“ znata. Před njej zhromadzi so na Dnju němskeje jednoty, 3. oktobra, něhdže sto česćowarjow serbskeho misionara na wotkryće pomnika.

Pomnik je nastal w zhromadnym dźěle Budyskeje Domowinskeje župy, Worcynskeje Domowinskeje skupiny, Zwjazka serbskich rjemjeslnikow a Hrodzišćanskeje wjesneje zhromadnosće. Na to pokaza w swojich dwurěčnych witanskich słowach Budyska županka Leńka Thomasowa. Zhromadnje z Norbertom Piekarekom, hłownym akterom w Hrodzišću, wona ze serbskeje chorhoju wodžěty kamjeń wotkry. Błudzenk bě Ekhard Piekarek z Worcynja před lětdžesatkami na polu namakał a z toho časa doma chował. Do njeho je wumělc Ralf Reimann z Budyšina zasadził škleńčanu platu z wobrazom w arktiskim lodže tčacy wostateho płachtaka a serbsko-němskim napisom ze žiwjenskimi datami Měrcinka. Swjatočnosć wobrubu chór Budyšin ze serbskimi spěwami.

Dalši program přizamkny so w swje-

džensce wupyšenej bróžni na farskim dworje. Lubina Malinkowa přednjese postrow Opelec mandželskeju, kotraž staj před něšto lětami wobšěrn biografiju Měrcinka wozjewiła. Wósporski měščanosta Jürgen Arlt džakowaše so wšitkim, kiž su k počesćenju přinošowali. Norbert Piekarek rozlaži, kak běchu mnozy wjesnenjo pomhali, zo by hódne wopomnišćo nastalo. Sejmski zapóslanc Marko Šiman pominaje, nježabyć na serbske korjenje Budyskeho kraja. Biskop Ochranowskeje bratrowskeje jednoty Theo Clemens zwurazni swoje wjesele nad tym, zo česći serbska organizacija Ochranowskeho misionara.

Žiwjenje a skutkowanje Jana Awgusta Měrcinka předstaj w přednošku Lubina Malinkowa. Nazornje z wobrazami a wubranymi citatami rozprawješe wo njewšednych wužadanjach, kotryž měješe jako misionar na Labradorje a w Južnej Africe kaž tež jako tołmačer na ekspedicii do lodoweho morja zmištrować. Při tym ženje njeho na swój serbski pochod zabył, ale při wšelakich składnosćach wospjet na to pokazał, zo je Serb z Łužicy, referentka wuzběhny.

K 130. posmjertninam Jana Awgusta Měrcinka, je Serbske ewangelske towar-

Pomnik za Jana Awgusta Měrcinka w Hrodzišću
Foto: Trudla Malinkowa

stwo w léce 2005 jeho row w Małym Wjelkowje, hdžež bě 1875 zemřel, wobnowić dało. Tutemu wopomnišću je so nětko, 19 lět pozdžišo, pomnik w jeho ródnej wsy Hrodzišću přidružil. **Trudla Malinkowa**

Wosebita wustajeńca w Žitawje

Tuchwilu so w Měščanskich muzejach Žitawa cyle wosebita wustajeńca pokazuje. Mjenuje so „Mytos křiž“ a wobsahuje mišterske twórby tworjaceho wuměłstwa wot srjedźowěka hač do přitomosće z podobiznami Chrystusa a zwobraznjenjom pasiona. Pokazki a městno wustajeńcy su we wjacorym nastupanju zajimawe. Mě-

ščanske muzeje su w bywšim Žitawskim klóštrje franciskanow zaměstnjene. Po tym zo je so město 1521 jako přenje w Hornjej Łužicy k reformaciji wuznało, bu klóšter sekularizowany. W 17. lětsotku natwarichu na zakladnych murjach bywšeje jědźernej dalšej poschodaj, nowe swisle a třechu. Nasta jedne z najhódnotnišich renesans-

ných twarjenjow Žitawy, mjenowane Heffterowe twarjenje po tehdyšim měščanosće. W léce 1690 přepoda so přizemjo českim eksulantam. Hač do léta 1832 wotměwachu so tam Bože služby w českej řeči. Twarjenje služeše potom w 19. lětsotku jako muzej, dyrbeše so pak twarskich škodow dla w léce 1977 zawrěć. Po přewróće móžeše so cyły dom skónčnje wobšěrnje saněrować.

W přizemju Heffteroweho twarjenja je tuchwilu potajkim wustajeńca „Mytos křiž“ widjeć. Jedna so wo pokazki z wjace hač 1000 pozicijow wopřijaceje zběrki Sternling. Wolfgang Sternling (1924–2021) hromadžeše tematisce na pasion wusměrjene grafiki, mólby, skulptury a dalše objekty. W jeho zběrce su mjez druhim Albrecht Dürer, Salvador Dalí, Marc Chagall, Otto Dix a Ernst Barlach zastupjeni. Zběraćel bě w Kölnje wustajeny Žitawski póstny rub widzał a kontakt k tehdyšemu muzejowemu direktorej dr. Volkerej Dudeckej nawjazał. Přeswědči so, zo by Žitawa prawe městno za jeho zběrku byla a dari ju Měščanskim muzejam. Wona wudospoňni nětko na přiměrnje wašnje dotalne sakralne čezišća, póstnej rubaj a zachowane historiske epitafy. Wosebita wustajeńca je hač do 24. nowembra wotewrjena. **Marka Maćijowa**

We wosebitej wustajeńcy „Mytos křiž“

Foto: Jürgen Maćij

Posledni serbscy fararjo w serbskich wosadach sakskeje krajnej cyrkwyje (26)

Werner Feustel w Minakale (hač do 1995)

Werner Feustel slušeše k tym fararjam, kotřiž jako Němcy w młodych lětach serbsce nawuknychu a potom čas žiwjenja w Serbach skutkowachu. Narodži so 27. nowembra 1932 w Liebstadće pola Pirny jako syn póštowego zastojnika. Nanowego džěla dla přesydlili so swójba nachwilnje do Drježdžan a 1935 do Crimmitschau. W tutym měsće wopyta syn ludowu šulu a po tym gymnazij, hdžež absolwowaše, swojim zajimam za řeče wotpowědujo, rjadownju z rěčnym profilom.

Po abiturje w léce 1951 poda so Werner Feustel na studij slawistiki do Lipska. Wulkeho ideologiskeho cíšća w tehdyšim času dla (wón wotpokaza zastupić do socialistiskeje młodžinskeje organizacije SNM) wšak wzda so po jednym semestrje slawistiki a započa studować teologiju. 1957 zložil swój statny eksamen, kublaše so dale w předarskim seminarje w Lückendorfje pola Žitawy a skutkowaše jako wikar w Riesa-Gröba.

Na swójske přeče pósła cyrkwinska wyšnosť Wernera Feustela 1958 do dwurěčneje Łužicy. Pola fararja Gerharda Wirtha w Njeswačidle wobdžěli so na serbskim předarskim seminarje, hdžež so w serbsčinje wukmani. Wirth bě po smjerći Gustawa Mjerwy 1958 přewzał zastojnstwo serbskeho superintendenta a zarjadowaše na swojej farje w Njeswačidle w lětach wot 1958 do 1960 štyřtydženske serbske seminary za bohosłowcow w dwurěčnych wosadach.

Z posrědkowanjom sup. Wirtha přewzał

Posledni wotpočink fararjow Hendricha Bamža a Wernera Feustela a jěju mandželskeje při Minakałskej cyrkwi

Fóce: Trudla Malinkowa, archiw PB

Werner Feustel 1958 Minakałsku wosadu, kotraž bě po zažnej smjerći fararja Hendricha Bamža (Heinrich Pabst) wot lěta 1957 wosyročena. 28. decembra 1958 bu wot Gerharda Wirtha ordinowany a jako wosadny farar zapokazany.

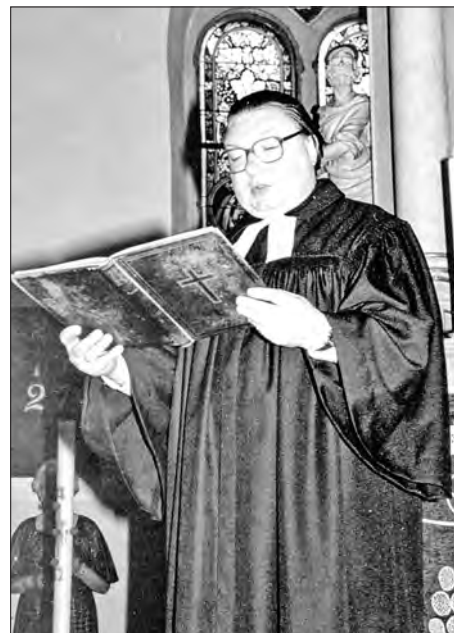
W léce 1959 woženi so farar Feustel z wudowu swojeho zastojnskeho předchadnika Elfriede Bamžowej (1925–2014). Wo sydrom lět starša mandželska pochadžeše ze Šoćic serbskeje burskeje swójby w Šešowje pola Njeswačidla. 1950 bě so wudała na młodeho Minakałskeho fararja Hendricha Bamža, tehorunja Němca, kotryž bě pola Wirtha w Njeswačidle serbsce nawuknył. Z mandželstwa běchu třo synojo wušli, Ludwig, Thomas a Matthäus. Swójbne zbožo na Minakałskej farje pak bě so nahle skónčilo, jako młody mandželski a nan na leukemiju schori a 1957 zemřě. Z druhého mandželstwa z Wernerom Feustelom žane džěci njewuńdžechu.

Pawoł Wirth, syn sup. Wirtha a wot 1966 do 1976 farar w susodnym Klukšu, so na swojeho zastojnskeho bratra Wernera Feustela dopominaše: „Wón bě čichi a sprawný čłowjek, wustojny předar a čućiwy dušepastyr. Swoje džěto sej lochko nječinjaše.“ (PB 6/2011)

Zastojnske džěto čerpješe pod strowotnymi čězemi, z kotrymiž so Werner Feustel z młodych lět sem bėdžeše. Wić a cokor, nuz a alkoholom a napasledk parkinson jeho čělna a duchowne mocy podrywachu. Tehodla njesmėdžeše z awtom ani z kolesom jězdzić, tak zo bě husto ze swojej tobołu pěši po wosadnych wsach po puću. Wulka zepěra w džěle bě jemu mandželska, kotraž jako katechetka w Minakałskej wosadze skutkowaše, w domach nabožinu podawaše a žónsku službu nawjedowaše.

Při wšěch nuzach Werner Feustel swoje zastojnstwo swěru wukonješe. Bože słowo připowědač bě jemu chutna naležnosť. Běžnje so sam w teologiji dale kublaše. Tež z rěčemi, z kotrychž dwanaće derje znaješe, so wobstajnje zaběraše. Serbske džěto jemu wosebje na wutrobje ležeše, jeho dla samo farske městno zwonka Łužicy wotpokaza. W Minakale swjećeše hač do spočatka 1970tych lět dwójce a potom jónu wob měsac serbske kemše. W poslednich lětach wupomhaše ze serbskimi kemšemi tež w Njeswačidle a Rakecach, hdžež hižo serbskeho fararja njemějachu. Dwójce za jeho zastojnski čas, 1960 a 1979, hospodowaše Minakałska wosada Serbski ewangelski cyrkwinski džěn.

Mjez zastojnskimi bratrami w konwenće serbskich duchownych čuješe so Werner Feustel derje. Wo tym Pawoł Wirth rozprawaše: „Serbsčinu spěšnje a derje nawuk-

Werner Feustel (1932–2001)

ny. Přeco ju pomału, prawje a zrozumliwje rěčeše. Běchmy w serbskim farskim konwenće kaž wulka swójba, a Werner Feustel – abo tež Pjastka, kaž jeho sčasami mjeno wachu – bě jedyn z nas. Bě to wulkotny čas mojeho a drje tež jeho žiwjenja. Wón bě rady farar w Minakale a wosta tu hač do swojeho wotchada na wuměnk 1995.“ (PB 6/2011)

Strowotnych problemow dla so Werner Feustel 1995 dočasnje na wuměnk poda. Mandželskaj přesydlitaj so do Njeswačidla, hdžež bě syn Matthäus Pabst tehdy wjesnjanosta. Kaž něhdy jeho nan schori tež syn na leukemiju a 2009 zemřě.

Po wotchadze Wernera Feustela skutkowaše w Minakale němski farar Frank Seffer. Serbske kemše so tu žane wjac njeswjećachu. Hišće něšto lět pak přeprašawaštaj serbski superintendent Siegfried Albert a po nim Jan Malink na serbske wosadne popołdnja na Minakałsku faru, doniž tež tute wokolo lěta 2010 njezańdžechu.

Werner Feustel zemřě 16. junija 2001 w Njeswačidle a bu w arealu fararskich rowow při cyrkwinej wěži w Minakale pochowany. Jeho wopominajo pisaše tehdyši sup. Siegfried Albert: „Byrnjež němskeho pochada był, je wón serbsce nawuknył a w swojej Minakałskej wosadze swěru serbsce předował. Ale tež w druhich wosadach je serbske Bože služby swječil. Rady so na jeho přednoški na serbskim farskim konwenće a na našich kubłanskich dnjach dopominamy. Bratr Feustel njeje ženje swoju česć pytał, ale swěru začichim džětať.“ (PB 8/2001)

Trudla Malinkowa

Intensiwny kurs serbsčiny 2025

Zajimowani Łužičenjo móža so za nowy intensiwny program DOMOJ powabić, zo bychu za džewjeć měsacow hornjoserbsčinu wuknyli. W dobje wot apryla do decembra 2025 wuknje džesać do dwanaće dorosćenych wšědnje intensiwnje po principje „rěčneho hnězda“. Zaměr je, ertne a pisomne rěčne znajomosće zdobyć, kotraž móža powotansce a priwatnje nałožować.

Wobdźelnicy dóstanu stipendij. Doba požadanja skónči so 10. nowembra 2024. Wjace informacijow namakaće pod DOMOJ – *intensiv Sorbisch lernen!* – *zari-domowina*. Jeli maće prašenja, wobroćće so na nawodu rěčneho kubłanja Juliana Nyča (*julian.nyca@domowina.de*, 03591/3163852).

Julian Nyča, ZARI

Z předsydstwa wosadneho zwjazka

Na swojim zašłym posedženju 22. oktobra w Hodźiju wuradźowaše předsydstwo Serbskeho wosadneho zwjazka wo hospodarskim planje za lěto 2025 a wot knj. Fischeroweje wudźělanemu naćiskej přihtosowaše. Plan ma so na přichodnej hłownej zhromadźiznje schwalić. Wona je předwidžana za 8. februar 2025 w Hodźiju.

Lětsa su so z chórom Budyšin nowe kěrlušy nahrawali a Serbskemu rozhlósej přepodali. Z nahrawanymi chce Serbski wosadny zwjazk klětu pokročować. Nimo

teho ma so projektny džěćacy chór wutworić, kiž by na Serbskim ewangelskim cyrkwiskim dnju 18. meje w Husce wustupił.

Tež wo dalším programje cyrkwinskeho dnja předsydstwo wuradźowaše. Nimo teho wobzamkny, wudaće dwurěčneje knihi wo poslednich serbskich fararjach w sakskej krajnej cyrkwi w Ludowym nakładnistwje Domowina podpěrać. Zakład za to ma być serija Trudle Malinkoweje w časopisu Pomhaj Bóh. Marka Maćijowa

Biografija wurjadneje serbskeje žony

Lětsa w awgusće woswjećichu w Dobruši pola Budyšina 200. narodny Marje Simonoweje rodź. Janašec. Jej k česći wotkrychu při jeje ródny domje taflu na nawsy pomnik. Zdobom wuradźe ščasom k jubilejeje pod titulom „Marie Simon. Die deutsche Nightingale aus der sorbischen Lausitz“ biografija wurjadneje Serbowki z pjera Jürgena Helfrichta, medicinskeho

historikarja z Radebeula. W nakładnistwje NOTschriften Verlag wušta, 248 stron wopřijaca kniha je z krutej wjazbu a z mnoho fotami a ilustracijami wuhotowana. Zajimcy dóstanu ju za 24,90 eurow mjez druhim w Smolerjec kniharni w Budyšinje abo móža sej ju pod čisłom ISBN 978-3-948935-59-7 skazać.

T.M.

„Da sy naš krajan“

Zdźělanym Serbam je wězo znate, zo swědča tysacy mjenow městow a wsow w Němskej wo něhdyšim słowjanskim zasydlenju w srjedźowěku w nětčišej Němskej. Wot srjedźnych horinow w juhu hač k Baltiskemu morju w sewjeru maja domoródní wobydlerjo tuž tež słowjanskich prjedownikow. Cyle druhe prašenje je, hač so k tomu wuznaja. W Nižosakskej, we wokrjesu Lüchow-Dannenberg, bě hač do srjedź 18. lětstotka połobskosłowjanski rěčny region Drjewjanow. Tola tež po wobjelknjenju žiweje drjewjanskeje rěče bě wědomje mnohich wobydlerjow wo jich pochadze dale žiwe. Tole so mjez druhim při ludličanju dokumentowaše. Druhdy pobychu Serbja z Łužicy we Wendlandze. W Bena Budarjowej knize „Tež ja mějach

zbožo“ (LND 2005) namakatej so krótkej episodze serbskeju wobjakow Arnošta Grofy z Chasowa (str.121–123) a Jurja Hantusa z Radworja (str. 176).

Mój njeboh wuj Arnošt Voigt z Poršic je mi při jednym wopyće slědowace powědał: Wobjaka, Serba z Poršic, kiž bě so do Wendlanda dóstał (najskejše sta so to w 1920ych abo 1930ych lětach), woprašachu so w korčmje burja, zwotkel je, a wón rjekny jim, zo je „ein Wende aus der Lausitz“. Na to jemu prajachu, zo so tež „Wenden“ a wón je tuž jich krajan. Potom zapłaćichu jemu worčiznu. Podawk wobjak pozdžišo doma powědaše, na což so bórže po cyłej wsy rozšěrješe, zo tamle daloko na sewjeru tež hišće Serbja bydla!

Werner Měškank

Džěćace kemše

Paralelnje k serbskim kemšam w Michalskej cyrkwi njedzela, 6. oktobra, wuhotowaše gymnaziastka Leńka Meyerec džěćace kemše na farje. Při paslenju swěčkow měještej sotře Milena a Krystina wjele wjesela. Tež za čas přichodnych serbskich kemšow, 3. nowembra, budu zaso kemše za džěć. Leńka Meyerec pochadza z Münstera a chodži tuchwilu do 10. lětnika Serbskeho gymnazija w Budyšinje. Foto: Mato Krygar

Wo cyrkwi a wěrje w Serbach

Pod napismom „Kirche und Glaube als „Überlebensmaschine““ wozjewi časopis Eine Welt w čisle 3/2024 interview z Lubinu Malinkowej. Hłowne čezišćo rozmołwy je prašenje, što serbsku identitu wučinja a kotry wuznam matej při tym cyrkweje a wěra. W rozmołwy ze žurnalistku Tanju Stünckel rozložil Lubina Malinkowa džensnišu narodnu situaciju Serbow a tradicijonelnny wuski zwisk mjez serbskej rěču a křesćanskej wěru. Dale reflektuja so historiske prašenja wokoło zdźěla namóćneje christianizacije słowjanskich kmjenow

Aktualne čisło w Hamburgu wuchadźaceho časopisa za misionstwo a ekumenu

před lětstotkami kaž tež džensniše diskusije wo prašenju, hač su Serbja indigeny lud. Šěsćstronskemu intervieweju su přidate skutkowne fota Jürgena Maćija z nětčišeho cyrkwinskeho žiwjenja ewangelskich Serbow.

Štyri króć wob lěto wuchadźacy časopis zrozumi so jako magacin za misionstwo a ekumenu. Wudawaćel je Evangelische Mission Weltweit (EMW), zwjazk protestantskich cyrkwjow a misionstwow w Němskej, kotryž ma swoje sydło w Hamburgu.

T.M.

Powěsće

Rowno. Při najrjeńšim slónčnym wjedrje wotmě so njedzelu, 29. septembra, dworowy swjedžen na Njepilic statoku. Dwurěčnu nutrnosć wuhotowachu sup. n. w. Jan Malink z Budyšina a predikant Manfred Hermaš z Rownoho kaž tež spěwarjo z pólskeho partnerskeho města Pieńska. Nutrnosći přizamkny so němsko-serbsko-pólski hudźbny a spěwny kulturny program.

Brjazyna. Delnjołužiske wosady swjećaču na Michała, 29. septembra, w Brjazynje swój Blótowski cyrkwinski dzeń. W połnje wobsadźenej cyrkwi, kotraž je za swoje srjedzowěkowske freski znata, swjećeše na 300 kemšerjow swjedźensku Božu službu. Předowanje měješe generalna superintendentka Theresa Rienecker ze Zhorjelca. Hrono a jedna próstwa so w delnjoserbskej rěči přednjeseštej. Popołdnu bě diskusijne koło wo přichodze cyrkwyje.

Budyšin. Na Tuchorskim pohrjebnišću wopominachu Budyšenjo 6. oktobra kantora a hudźbneho wučerja Karla Eduarda Heringa. Na iniciatiwu hudźbnicy Evelyn Fiebiger a z financelnej podpěru Mačicy Serbskeje kaž tež Załožby za serbski lud bě so rownišćo z pomnikomaj Heringec mandźelskeju lětsa restawrowało. Swjatočnosć při wobnowjenym rowje wuhotowastaj muzejownik Hagen Schulz a hudźbny nakładnik Měrko Šofta. Wo hudźbne wobrubjenje postarachu so wosadni dujerjo.

Zły Komorow. Choćebuska šula za delnjoserbsku rěč a kulturu zarjadowaše 10. oktobra w Złokomorowskej Serbskej cyrkwi přednošk wo fararju Hadamje Bohachwale Šerachu. Sup. n. w. Malink předstajaj nimo jeho wulkich zaslužbow wo počtarstwo tež jeho šěroke serbske skutkowanje. Zarjadowanje wobrubja hudźbna skupina Złokomorowska pšěza z wěncom znatych serbskich spěwow.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Farski puć/Pfarrweg 6, 02633 Hodźij/Göda; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Zamohwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot Němskeho zwjazkowneho sejma, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma.

Lětny abonement plaćí 15 eurow.

Choćebuz. Třom zaslužbnym serbskim fararjam Gołkojskeje wosady bě pjatk, 11. oktobra, wěnowany studijny dzeń Šule za delnjoserbsku rěč a kulturu. Po zawođe stawiznarja Pěšša Šurmana předstajastaj referentaj Ines Neumannojc fararja Jana Bjedricha Frycu (1747–1819) a Hartmut Leipner fararjow Karla Haußiga (1821–1870) a Jana Bjedricha Tešnarja (1829–1898). Ideja za tutón wosebity studijny dzeń bě so na lětušim Serbskim ewangeliskim cyrkwiskim dnju w Gołkojcach zrodžiła. Na zarjadowanju, kotraž so w Choćebuskim Serbskim domje wotmě, wobdźěli so něhdze dwaceći zajimcow.

Huska. Posledni kónc tydźenja w oktobru swjećeše Hušćanska wosada 150lětny jubilej swojeje cyrkwyje. Do swjedźenskeho programa słušachu mjez druhim poswiećenje chorhoje, přednošk k stawiznam wosady, piščelowy koncert a njedźelniše swjedźenske kemše. Za mjezsobnu zhromadnosć a čelne derjeměće bě na wšěch třoch dnjach w swjedźenskim stanje postarane. Boži dom w Husce běchu za čas fararja Jäckela nowy natwarili a 26. oktobra 1874 z němskimi a serbskimi kemšemi poswiećili.

Spominamy

Před 325 lětami, 3. nowembra 1699, narodži so polyglot **Jan Gelanski** jako syn chěžkarja w Hnašecach. W ródnej wsi chodžeše štyri lěta do šule a słužeše potom jako kruwar a pola lěkarja w Bernstádce. Zasydli so jako žiwnosćer w Hodźiju, hdžež bě z dobom dohladowar statnych dróhow. Wón słušeše k wučěnym wjesnjanam 18. lětstotka, při čimž so wosebje za rěče zajimowaše. Z pomocu biblijow a wučbnicow nawukny awtodidaktisce dohromady 38 rěčow. W džesać rěčach móžeše so rozmołwjeć a pisać. Tež jeho jenička džowka Hana-Marja Gelanskec (1730–1794) bě jako kubłana Serbowka znata a tehórunga wjacore cuze rěče wobknježeše. Jan Gelanski zemřě 1767 w Hodźiju. Z jeho zawostajenstwa chowa so w Budyškim Serbskim muzeju wulka wisata waha ze železa, na kotrejž steji w serbskej rěči napis: „Jan Gelanski s Hodźija 1735“. Je to najstarši serbski napis, kiž (nimo na papjerje) scyła na materielnym objektje znajemy. Waha je so hač do 1902/03 w Hodźiju chowała a so wottam do Serbskeho muzeja darila. Po rozpušćenju muzeja přez nacionalsocialistow je hromadže z druhimi eksponatami přešla do Budyskeho měšćanskeho muzeja. Wottam so hakle po třiběrtlki lětstotku, w léće 2016, do Serbskeho muzeja wróci. W reformaciskej wustajeńcy 2017 so zjawnosći prezentowaše, nětko pak chowa so zaso w muzejowym skłádze. Ze swojim nimale 300 lět starym napisom je waha drohotny swědk serbskich kulturnych stawiznow. T.M.

Přeprašujemy

W nowembrje wusyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhlосу.

02.11. sobota

17.00 „Swjatosk“ Bjesady na farje w Rakecach z přednoškom

03.11. 23. njedzela po Swjatej Trojicy

10.15 kermušne kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink) z kemšemi za džěci (Leńka Meyerec)

05.11. wutora

19.30 Bjesada na farje w Rakecach

10.11. dopředposlednja njedzela cyrkwinskeho lěta

10.00 němsko-serbske kemše w Bukecach (farar Haenchen)

10.00 dwurěčne kemše w Rakecach (farar Malink)

12.00 nutrnosć w serbskim rozhlосу (sup. n. w. Malink)

16.11. sobota

14.30 wosadne popołdne na farje w Bukecach (sup. Rummel)

17.11. předposlednja njedzela cyrkwinskeho lěta

08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. n. w. Malink)

11.00 serbske kemše z Božim wotkazanjom w Hodźiju (sup. Rummel)

20.11. pokutny dzeń

10.00 ekumeniska dwurěčna nutrnosć w Tuchorskim lěsu (A. Simonowa, M. Pohonč)

12.00 nutrnosć w serbskim rozhlосу (fararka Malinkowa)

25.11. pónđzela

17.00 žiwadłowe graše „Naš kraj“ w Zinzendorfowej cerkwi w Chmjelowej

30.11. sobota

14.00 wuzwóleńska zgromažina STSRC w Serbskim wosadnym zmakanišću w Chmjelowej

15.00 ekumeniske wosadne popołdne we wosadnym domje Hubertusowej wosady na Běłym Jelenju w Drježdžanach (sup. Rummel)

01.12. 1. adwent

09.30 Serbsko-němske kemše na wužohowanje džěćetka w Slepom (sup. n. w. Malink)

14.00 serbske popołdne na Slepjanskej farje

15.00 adwentne spiwanje z chorom Łužyca w cerkwi w Dešnje

*Terminy zestajila
Serbska superintendentura*